

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
Pedagogická fakulta
Ústav speciálněpedagogických studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2011

Lucie Dokoupilová

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
Pedagogická fakulta
Ústav speciálněpedagogických studií

Problematika domácího násilí a ochrana proti domácímu násilí

Bakalářská práce

Autor: Lucie Dokoupilová

Studijní obor: Speciálně pedagogická andragogika

Vedoucí práce: Mgr. Tichá Iveta

Olomouc 2011

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Olomouci dne 24.6.2011

.....
Lucie Dokoupilová

Ráda bych tímto poděkovala vedoucí své práce Mgr.Ivetě Tiché, za odborné vedení bakalářské práce, za cenné rady a připomínky, ochotné zodpovězení mých dotazů.

Taktéž bych chtěla poděkovat Mgr.Drahomíru Ševčíkovi z Intervenčního centra v Olomouci a policistům obvodního oddělení Policie ČR ve Velké Bystřici za poskytnutí informací k této práci.

OBSAH

ÚVOD	6
1 ZÁKLADNÍ POJMY	8
2 CHARAKTERISTIKA DOMÁCÍHO NÁSILÍ	11
2.1 Znaký domáciho násilí	11
2.2 Formy domáciho násilí	12
2.3 Faktory vedoucí k domáčímu násilí	15
2.4 Fáze domáciho násilí	18
3 LEGISLATIVNÍ ÚPRAVY VE VĚCI DOMÁCÍHO NÁSILÍ	22
3.1 Zákony vymezující činnost Policie ČR	22
3.1.1 Zákon o Policii České republiky	23
3.1.2 Trestní zákoník	26
3.1.3 Zákon o přestupcích	28
3.2 Zákon o sociálních službách	29
3.3 Občanský soudní řád	29
4 VÝVOJ DOMÁCÍHO NÁSILÍ	32
5 OCHRANA PŘED DOMÁCÍM NÁSILÍM	34
5.1 Systém pomoci v České republice	34
5.2 Instituce poskytující pomoc obětem domáciho násilí	37
ZÁVĚR	43
LITERATURA:	45
PŘÍLOHY	48

Domácí násilí je nejrozšířenější formou násilí vůbec, přičemž je současně formou nejméně kontrolovanou a co do své frekvence a závažnosti nejvíce podceňovanou.

*Schneider, H.J.
(německý kriminolog)*

ÚVOD

Téma domácí násilí je jistě tématem stále aktuálním. Prostřednictvím médií je daný negativní společenský jev v posledních letech často prezentován, kdy média se snaží o maximální zviditelnění těchto událostí. Řešení a snaha o zviditelnění daného problému je především výsledkem usilovné práce odborníků, kteří se zasadili o novou, specifickou právní úpravu tohoto problému a neustále jsou prováděny kroky k právnímu podchycení daného společenského jevu.

Mým cílem je shrnout jak se projevuje domácí násilí, analyzovat současnou právní úpravu, dále zhodnotit současný stav související s domácím násilím v České republice a systém pomoci obětem domácího násilí. Kdy tyto informace mohou sloužit jako podkladový materiál pro případně oběti domácího násilí při řešení jejich nepříznivé situace.

Jako podstatný začátek legislativního podchycení daného problému je novelizace dnes již trestním zákoníkem č. 40/2009 Sb. nahrazeného trestním zákonem č. 140/1961 Sb., který v roce 2004 byl zákonem č. 91/2004 novelizován, kdy tato úprava, která byla účinná od 1.6.2004 přinesla nový § 215a – Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. Šlo o podstatný první krok k vhodné právní úpravě. Jelikož však chyběl institut, který by již ne tolik represivně dokázal pomáhat obětem a snažil se o zlepšení postavení obětí, tak až zákon č. 135/2006 Sb. o domácím násilí, který nabyt účinnosti od 1.ledna 2007 přinesl větší komplexnost pro řešení dané oblasti. Nejedná se pouze o vymezení oprávnění policistů k vykázaní násilné osoby, ale došlo i k vytvoření speciálních intervenčních center poskytující sociální služby. Malým, ale pro praxi významným doplněním bylo rozšířeno vymezení trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní.

Potřebné informace o domácím násilí jsem získávala z různých zdrojů, kdy zejména na základě nastudování právních norem lze zjistit systém možnosti řešení domácího násilí. Jako nezanedbatelný zdroj informací jsou různé internetové zdroje, články v denním tisku, kdy zejména internetové zdroje jako www.bkb.cz, www.donalinka,

www.domacinasili.cz považuji za obrovský přínos, a to především pro případné oběti domácího násilí. Neziskové organizace mají webové stránky koncipovány tak, aby zde lidé mohli najít kontakt, na který se mohou v nouzi obrátit, a získat informace o tom, zda se jich daný problém skutečně týká a různé příspěvky, články. Nedílnou pomocí pro zpracování této práce bylo i absolvování praxe na Intervenčním centru v Olomouci v průběhu studia, kde jsem byla prakticky obeznámena s činností centra a dále absolvování praxe u obvodního oddělení Policie ČR, za účelem zjištění praktických zkušeností v případě postupu Policie ČR při výskytu domácího násilí.

K samotné struktuře mé práce uvádím, že v úvodu začínám vymezením pojmu domácí násilí, a to nejen z hlediska práva, ale také objasněním faktické negativní činnosti, která se pod tímto názvem skrývá. Dále se věnuji zejména platným základním legislativním úpravám související s domácím násilím a činností organizací v případě domácího násilí a taktéž vývojem domácího násilí ČR, které lze zjistit v rámci evidence činnosti Intervenčních center, avšak již není možné zjistit latentní, tj. skryté případy domácího násilí. Chtěla bych vyzvednout klady nového přístupu a upozornit na případné problémy.

1 ZÁKLADNÍ POJMY

Domácí násilí jakožto negativní společenský jev nemá sjednocený či vymezený právní pojem, v žádné právní úpravě není přesně definován a na jeho znaky usuzujeme až např. z určitého chování. Rozpoznání toho, zda popsané chování skutečně odpovídá definici domácího násilí, může být obtížné. Pro praxi např. vytvořila nezisková organizace Bílý kruh bezpečí speciální pomůcku pro policisty, ale nejen pro ně, díky níž by měli snadněji dospět k odpovídajícím závěrům. Jde o metodu SARA DN, viz.příloha č. 1. Pro pojetí pojmu domácího násilí jsem si z prostudovaných materiálů jako nejvýstižnější **pojem z informačního letáku Intervenčního centra pro osoby ohrožené domácím násilím**, který je přílohou této práce, kde je zodpovězena otázka :

Co je domácí násilí ?

Domácí násilí je fyzické, psychické, sexuální, ekonomické a jiné násilí mezi členy rodiny, nejčastěji mezi manželem a manželkou, druhem a družkou, rodiči a dětmi, prarodiči a vnuky. Nejde o vzájemné napadání, ale o opakované, dlouhodobé a stupňující se násilí jednoho člena rodiny vůči druhému.

I když právní pojem domácího násilí není nikde v právní úpravě přesně definován a na jeho znaky usuzujeme až např. z určitého postižitelného chování. Přesto je s tímto pojmem v našich právních pramenech operováno. Jako příklad lze uvést zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, v § 57 odst. 1 tohoto zákona stanovuje povinnost mlčenlivosti zaměstnanců o místu pobytu rodiče, který se stal obětí domácího násilí v rodině s dítětem. Dalším je pak samotný název zákona č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. V něm, respektive ve stanovených novelách existujících norem, se však samotný termín opět nespécifikuje. Nestalo se tak ani po novele tohoto zákona, zákonem č. 29/2007 Sb., kterým se měnil zákon o sociálních službách, zákon o domácím násilí, ve kterém vysvětlení daného pojmu rovněž chybí. Přestože zde alespoň prozatím není právní definice popisující a osvětlující daný negativní jev, můžeme z vícero ustanovení usuzovat na jednání, která pod něj spadá. Novela předchozího trestního zákona č. 140/1961 Sb. provedena v roce

2004, která nabyla účinnosti 1.6.2004 zavedla nový trestný čin týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. Přestože tento § 215a tr.zákona nebyl označen specifickým termínem domácího násilí, byl koncipován právě tak, aby postihoval závažné podoby daného negativního jevu. V tomto ustanovení se hovoří o tom, že *kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společně obývaném bytě nebo domě bude potrestán*. Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby jsou pak spáchání zvlášť surovým způsobem nebo na více osobách nebo při pokračování v páchání po delší dobu.

Jako další možnou definici základního pojmu domácí násilí bych ráda uvedla, pojem který byl použit v důvodové zprávě k zákonu o domácím násilí:¹

Domácí násilí je označení pro násilné jednání, kterým dochází k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, a to v bytě nebo domě společně obývaném násilnou osobou i osobou, proti níž takový útok směřuje. Domácím násilím se rozumí opakované násilné jednání nebo opakované vyhrožování násilným jednáním, v důsledku kterého dochází nebo hrozí, že dojde, k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, mezi osobami, které jsou či byly spolu v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu a žijí ve společně obývaném bytě nebo domě. V rámci domácího násilí lze jednoznačně identifikovat osobu násilnou i osobu ohroženou, proti níž takové útoky nebo výhrůžky útokem směřují.

Lze jen těžko říci, zda je skutečnost, že daný pojem není v našem právu definován výhodou či nevýhodou. Někteří mluví o tom, že bez řádného vymezení nelze kvalitně posuzovat, zda dané jednání opravdu do určené problematiky spadá, či ne. Jiní oponují tím, že sám negativní společenský jev je natolik různorodý, že ho lze jen stěží pojmut do univerzální, vždy použitelné definice, a že právě relativní volnost v určení toho, co domácím násilím je a co není, je spíše kladem.

Pro potřebu výkladu a srozumitelnosti práce je nutné si ujasnit některé základní pojmy, které jsou v této práci využívány.²

¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, sněmovní tisk č. 828, viz návrh tohoto zákona, pozn.č.33

² Výklad pojmů ze Závazného pokynu policejního prezidenta č. 179/2006 ze dne 27.11.2006, kterým se stanoví postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí, čl.2

Násilná osoba

osoba, která ohrožuje ohroženou osobu na životě, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti a žije s ohroženou osobou ve společném obydlí, a je či byla spolu s ohroženou osobou v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu, a lze důvodně předpokládat, že se osoba bude dopouštět i nadále domácího násilí vůči ohrožené osobě,

Ohrožená osoba

osoba, proti které směřuje domácí násilí ze strany násilné osoby,

Společným obydlím

byt ne dům, který násilná a ohrožená osoba obývají společně, přičemž se vyžaduje jen faktický stav společného bydlení, nikoliv vedení společné domácnosti; právním titulem společného bydlení může být např. vlastnictví nemovitosti, nájemní či podnájemní vztah, ale i faktické společné bydlení na základě rodinných i jiných vztahů,

Vykázání

zásah do vztahu mezi násilnou a ohroženou osobou v podobě rozhodnutí policisty o tom, že násilná osoba musí na dobu 10 dnů opustit společné obydlí a jeho bezprostřední okolí,

Vykázanou osobou

násilná osoba, vůči které bylo rozhodnuto o vykázání nebo zákazu vstupu do společného obydlí

2 CHARAKTERISTIKA DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Již z názvu domácího násilí lze usoudit, že jde o násilné jednání namířené proti obyvatelům jedné domácnosti – rodiny. Násilné chování v rodině zahrnuje špatné zacházení s dětmi, násilí mezi dospělými členy rodiny i špatné zacházení se starými lidmi, kdy zde se jedná o širší definici pojmu domácího násilí.

2.1 Znaky domácího násilí

Domácí násilí není mimořádné jen pro „násilí“ jako takové ale zejména pro okolnosti, za kterých je pácháno. Zvláštnost tohoto násilí je spatřována zejména v tom, že je pácháno za zavřenými dveřmi domácnosti a v intimitě mezi obětí a násilníkem. Jedná se o partnery, kteří jsou často spojeni citovými nebo manželskými pouty, ale i dětmi, bydlištěm, majetkem a příbuznými. Jako nejhorší skutečností na domácím násilí je fakt, že agresorem násilí je osoba blízká a odehrává se v bydlišti oběti, tedy v místech, kde člověk vždy hledá klid, bezpečí a odpočinek.

Při zjišťování domácího násilí je nutné od domácího násilí odlišit tzv. běžné násilí manželských párů od tzv. patriarchálního terorismu. Zatímco první situace je exces, kdy se konflikt manželů oboustranně vymkne z ruky a následky nejsou vážné, v druhém případě jde o fyzické násilí povětšinou iniciované mužem, jehož frekvence se stále stupňuje a následky jsou stále závažnější. Tento typ násilí je produktem tradičně pojímaných práv mužů ovládat své ženy a obsahuje nejen fyzické násilí, ale i hospodářské podrobení, výhrůžky, izolaci a má vlastní taktiku ovládnutí. Znásilnění partnerem bývá obvyklé.³

Jakým způsobem tedy odlišit domácí násilí od jiných agresivních projevů mezi partnery? Pro potřeby policistů Policie ČR byly v roce 2006 znaky domácího násilí vymezeny v Závazném pokynu policejního prezidenta č. 179/2006, kterým se stanoví postup příslušníků Police České republiky v případech domácího násilí. Tento závazný pokyn byl nahrazen Závazným pokynem policejního prezidenta č. 200/2008, o provádění

³ VOŇKOVÁ, J. SPOUSTOVÁ, I. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen., 2 vydání Praha: Profem, 2008, 16 s.

vykázání. Ke změně závazného pokynu došlo v souladu s přijetím zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, který je účinný od 1.1.2010.

Domácí násilí má tyto charakteristické znaky:

a) opakovanost

- jde o jednání, které má svůj vývoj, k jeho projevům dochází opakovaně, často i po velice dlouhou dobu; domácím násilím není ojedinělý a jednorázový incident, byť se závažnými následky,

b) postupný nárůst intenzity

- domácí násilí začíná zpravidla psychickým násilím a zpravidla se přidává násilí fyzické; útoky jsou zpočátku vedeny proti lidské důstojnosti, posléze proti zdraví, a mohou vyústit v útoky proti životu,

c) jasná role

- k násilí dochází mezi blízkými osobami, kde lze diferencovat roli násilné a ohrožené osoby, jejich vzájemné postavení je nerovné a role se v průběhu incidentů nemění,

d) páchní násilí v soukromí

- k násilí dochází zpravidla beze svědků, nejčastěji v soukromí společného obydlí, ale i na jiných místech, např. chata, hotel, apod.; jednotlivé útoky zapadající do schématu domácího násilí se však mohou vyskytnout i na veřejnosti⁴

2.2 Formy domácího násilí

Domácí projevy agrese, se mohou vyskytovat a vyskytují v různých formách a v nerůznějších podobách. Jedná se většinou o psychické násilí, izolaci, ale i fyzické násilí, které může skončit těžkou újmou na zdraví s celoživotními následky a nebo dokonce smrtí oběti.

⁴ GJURIČOVÁ, Š. KOCOURKOVÁ, J. KOUTEK, J. Podoby násilí v rodině. 1 vyd. Praha: Vyšehrad, 2000, 1 s.

Jednotlivý autoři se staví k vymezení forem domácího násilí rozdílně. Někteří popisují konkrétní specifické projevy agrese, které vyvíjí násilná osoba proti ohrožené osobě, jiní se snaží zahrnout tyto projevy do nejrůznějších obecnějších přehledů.

Voňková J. a Spoustová I. rozdělili formy násilného jednání do sedmi hlavních skupin, tak jak je uvedeno v sledující tabulce.⁵

Tabulka č.1 Formy násilného jednání

Sociální izolace	<ul style="list-style-type: none"> - absolutní uzavření oběti, zákaz styku s příbuznými a s přáteli, zákaz telefonování, vycházení , - příkazování chování, oblékání, rozhovor o tom, co je a co není vhodné, vyčerpávající dohled nad životem, zákaz nebo naopak určování literatury, sledování televize, poslouchání rádia, omezování nebo zákaz jakýchkoli zájmů
Zastrašování	<ul style="list-style-type: none"> - demonstrace síly, vyvolávání strachu, křik, používání zuřivých gest, vyhrožování, - ničení majetku, týrání zvířat - používání výhrůžek typu opuštění rodiny, spáchání vraždy dětí nebo sebevraždy, uzavření partnerky do blázince, odnětí dětí
Vyčerpání	<ul style="list-style-type: none"> - odpírání potravy, tekutin, spánku, - příkazování někdy až nesmyslných prací
Citové týrání	<ul style="list-style-type: none"> - neustálé nadávky, kritizování, sekýrování, - vyvolávání pocitu viny za situaci, popírání faktu násilí s tím, že „oběť se něco zdá“, - občasné poskytování laskavosti se střídá s odpíráním pozornosti, demonstrace milostného poměru s jinou osobou
	<ul style="list-style-type: none"> - zákaz získání nebo udržení zaměstnání, přidělování kapesného, přinucení žádat o

⁵ VOŇKOVÁ, J. SPOUSTOVÁ, I. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen., 2 vydání Praha: Profem, 2008, s.23-24

Ekonomické týrání	prostředky na obživu, každodenní kontrola nákupů, neposkytnutí finančních prostředků na chod rodiny, zamezení přístupu k rodinným příjmům, - vystavování rodiny hladu, chladu, nedostatku oblečení, hygieny - rozprodávání zařízení domácnosti, neplacení nákladů spojených s bydlením
Vydírání	- nástrojem vydírání jsou zejména děti – označování ženy za špatnou matku, sdělování pohrůžek, že v případě odchodu již matka děti neuvidí
Zneužívání „práv“ mužem	- zacházení s obětí jako se služkou, nadřazené a povýšené chování, právo o všem rozhodovat, určovat role v domácnosti

Formy domácího násilí ve výše uvedené tabulce lze rozdělit do několika zásadních druhů, kdy v případě níže uvedeného rozdělení jsem čerpala z metodického pokynu ředitele úřadu Služby kriminální policie a vyšetřování policejního prezidia České republiky ze dne 10.9.2004. V tomto pokynu a taktéž při studiu dalších autorů knih o domácím násilí je uvedeno, že nejčastější formou domácího násilí je kombinace fyzického a psychického násilí.⁶

Psychické násilí

Ponižování, urážení, znevažování, obviňování, zákazy, zastrašování, terorizování, vyhrožování, vydírání, hrubé chování, ničení vlastnictví oběti zejména oblíbených věcí apod.

⁶ Metodický pokyn ředitele Služby kriminální policie a vyšetřování policejního prezidia České republiky č. 2 ze dne 10.9.2004, čl.6

Emocionální násilí

Soustavná kontrola toho co oběť dělá, s kým se stýká, kam chodí, zesměšňování, prohlašování oběti za blázna, citové vydírání, obviňování v každé situaci, výhrůžky odebráním dětí, aj.

Fyzické násilí

Fackování, bití rukama nebo předměty, kopání, škrcení, svazování, ohrožování bodnou nebo palnou zbraní nebo jinými předměty, odpírání spánku a jídla až po útoky proti životu.

Sexuální násilí

Znásilnění, nucení proti vůli k sexuálním praktikám, sexuální napadání, zacházení s blízkou osobou jako se sexuálním objektem.

Sociální násilí

Zákazy kontaktu s přáteli a s rodinou s cílem sociálně oběť izolovat. Jednostranné uplatňování privilegií pachatele rozhodovat ve všech oblastech společného života, využívání dětí nebo jiných osob jako prostředku nátlaku na oběť, znevažování oběti v sociálním prostředí.

Ekonomické násilí

Omezování přístupu k penězům, neposkytování prostředků na společnou domácnost případně i na děti, absolutní kontrola nad příjmy a výdaji oběti, zatajování ekonomické situace pachatele a rodiny.

2.3 Faktory vedoucí k domácímu násilí

Najít skutečné pozadí a příčiny násilí ve vztahu je velice obtížné. Někdy násilí udeří nečekaně do doposud harmonického vztahu, přičemž není výjimkou, že takovému agresivnímu chování partnera předcházela léta slovního a psychického ponižování a teroru.

Bylo prokázáno, že většina domácího násilí má původ v obyčejných a běžných konfliktech.⁷ Manželé nebo partneři se často hádají kvůli dětem, domácnosti, rozdělení

⁷ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven. Žena v domácím násilí*, Computer Press, a.s., Brno, 2008, s. 60

povinností atd. Násilné chování u mužů se vyskytuje převážně tehdy, když je postavení manželů v rodině asymetrické. Tedy manželka je doma a stará se o děti a o domácnost, manžel je živitelem rodiny a chodí do práce. Manžel si uvědomuje závislost celé rodiny, tj. manželky a dětí na jeho roli živitele rodiny. Tuto roli hraje velice dobře, tedy žije svou rodinu, ale současně svou roli a svého postavení zneužívá tak, že terorizuje svou rodinu. Tento případ vede k ekonomickému násilí, kdy žena dostává přiděly na domácnost, o které musí někdy až prosit, nemá dovoleno obstarávat si vlastní příjem. Je tedy absolutně finančně závislá na svém partnerovi. Na druhé straně tuto roli manžel nehraje dobře, například není schopen obstát v konkurenci na pracovišti a své frustrace si „vybývá“ na dětech a manželce. V tom případě to znamená, že zde hraje podstatnou roli „moc a touha po moci.“ Lze tedy násilí vymezit jako zneužívání moci. „K tomu, aby někdo mohl zneužívat svoji moc a převahu nad jinými, musí být vytvořeny adekvátní podmínky. Rodina (resp. domácnost) jako relativně uzavřený sociální systém, do kterého nemůže nikdo zvenku zasáhnout, jako do navýsost soukromého území, do kterého „nikomu nic není“, vytváří vhodné podmínky pro rozvoj a potencování násilí.“⁸ Rodina má svoje pravidla chování a jednání, má svůj systém hodnot a norem, ale také sankcí. „Pokud někdo využije svoji převahu a vynutí si právo uplatňovat násilí jako součást těchto domácích pravidel, za dveřmi jeho bytu mu v tom nemůže prakticky nikdo zabránit. Rodina přitom sdružuje osoby, které se od sebe zpravidla velmi liší svou fyzickou silou, rozumovou vyspělostí a sociálními dovednostmi – to je další rizikový faktor pro zneužívání moci, tyranizování a zneužívání.“⁹

Kromě běžných každodenních konfliktů může příčinou počátku domácího násilí být nějaký zlomový okamžik ve vztahu. Velmi často se stává, že poprvé je partner agresivní během těhotenství své partnerky, nebo ihned po narození dítěte.

Dalším rizikovým faktorem je rozchod nebo rozvod.

Mužovo chování vůči manželce může ovlivnit z určité části i jeho neúspěchy nebo problémy v práci, ale nejedná se o častý podnět k domácímu násilí.

„Jeden z velmi reprezentativních průzkumů, který byl proveden v Německu, prokazuje, že jsou nezaměstnaní partneři a manželé obecně asi dvojnásobně agresivnější než

⁸ ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Krizová intervence pro praxi*, Grada Publishing, a.s., 2004, s. 105

⁹) Ibid, s 105

zaměstnání.“¹⁰ Na druhé straně se potvrdilo, že partneři, začínají být často velice agresivní v okamžiku, kdy jejich partnerka povýšila a je tedy na vyšší profesní pozici než on. Prokázalo se také, že pro muže hraje podstatnou roli fakt, zdali je schopen uživit rodinu. „Pokud se mu to z nějakého důvodu najednou přestane dařit, myslí si, že nesplnil společensko-sociální očekávání, cítí se méněcenný a vše si ventiluje právě agresí proti své partnerce.“¹¹

- **Alkohol**

Lidé se domnívají, že násilí ve vztahu v podstatě úzce souvisí s požíváním alkoholu. Z pohledu statistiky je to pravda, ale jenom z určité části. Je faktem, že člověk pod vlivem alkoholu má mnohem větší sklony k agresí a násilí. Odborníci se stále nedokážou shodnout na tom, jestli alkohol vyvolává násilné chování, nebo jej pouze doprovází. Jelikož se 50% všech případů fyzického násilí děje „za střízliva“ může to vypovídat o tom, že alkohol násilné chování pouze doprovází.¹² Jsou totiž známy i případy, kdy muži, i přestože absolvovali protialkoholní terapie, mají i nadále násilné sklony.

Z toho tedy vyplývá, že alkohol může násilí podporovat, stupňovat nebo zintenzivňovat, ale nemusí být vždy jediným zdrojem agresivního chování.

- **Žárlivost**

Jedná se o častý a rozšířený jev, kterému propadáme i my, jakkoli si to sami neradi přiznáváme. Někteří si myslí, že žárlivost je malicherná, směšná a vypovídá o majetnických sklonech, jiní zase zastávají názor, že žárlivostí dokazujeme lásku. Je potřeba si však uvědomit, že do určité míry, je to jev normální, ba i žádoucí. Intenzita žárlivosti je přiměřena zamilovanosti, a proto není negativní.

Psychologové, ale i my laici rozlišujeme dva typy žárlivosti: normální a chorobná.

¹⁰) BUSKOTTE, A. *Z pekla ven. Žena v domácím násilí*, Computer Press, a.s., Brno, 2008, s. 61

¹¹) Ibid., s. 61

¹²) Ibid., s. 61

- **Normální žárlivost**

Pod tímto pojmem chápeme to, „když člověk ze strachu a zlosti nepřiměřeně reaguje (čili žárlí), a to v tom případě, kdy má pocit, že je jeho vztah s jeho milovanou osobou ohrožen (např. když se jeho protějšek zamiluje do někoho jiného).“¹³

Člověk pochybuje o sobě samém, své atraktivitě, důležitosti a z druhé strany pochybuje o svém partnerovi. O jeho upřímnosti a věrnosti.

- **Chorobná žárlivost**

Jedná se o žárlivost, ke které nemáme žádný důvod nebo podnět a hraničí s posedlostí. Chorobně žárliví lidé podlehnou svému pocitu natolik, že nejsou schopni normálně myslet a jednat. „Tento druh žárlivosti bývá v některých případech také prapůvodem násilného chování. Partneři se sklony k násilí bývají také mnohem častěji, intenzivněji a extrémněji žárliví: Sledují každíčký krok své partnerky, kontrolují jí poštu, e-maily, SMS, telefonáty, a dokonce se jí snaží co nejvíce odříznout od společenského života. Vadí jim, když se partnerka stýká se svými kolegy z práce, s rodinou či přáteli. Tato nepřiměřená kontrola je mimo jiné také jednou z forem násilí.“¹⁴

Často bývá tento druh chorobné žárlivosti jakýmsi úvodem a předehtou pro fyzické a sexuální násilí. Téměř třetina všech násilníků je velice žárlivá a svoji přítelkyni nebo manželku se skutečně pokoušejí izolovat od okolního světa.

2.4 Fáze domácího násilí

Všední konflikty, krize ve vztahu, ztráta zaměstnání, alkohol, atd. to jsou různorodé důvody a podněty, které vedou muže k násilnému chování. Ovšem téměř vždy totožný je další průběh a vývoj vztahu a chování muže potom, co „zaútočil“ poprvé.

Většinou obsahuje podobný scénář: „přestupky v chování se opakují vždy v téměř totožných frekvencích a postupem času jsou čím dál častější. Také intenzita a síla přestupku se rapidně zvyšuje.“¹⁵ Nezřídka se stává, že žena z domu raději uteče, přespí v hotelu, u přátel, rodiny nebo v azylových domech pro ženy a matky v tísni. Většina se ale

¹³ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven. Žena v domácím násilí*, Computer Press, a.s., Brno, 2008, s. 62

¹⁴ Ibid., s. 63

¹⁵ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven. Žena v domácím násilí*, Computer Press, a.s., Brno, 2008, s. 64

hned ráno vrací domů, kde na ně čeká agresivní partner. Muži mají tendenci se omlouvat a slibovat, že už to víckrát neudělají a své slovo jsou schopni na nějakou dobu dodržet. Samozřejmě ve většině případů se celá situace dříve či později opakuje, s tím, že je ještě horší a brutálnější – situace se stupňuje.

Různí experti z této oblasti hovoří o tzv. „spirále násilí, někdy se můžeme setkat s termínem „koloběh násilí“. „V podstatě se jedná stále o tentýž jev: jsou to fáze čili cykly násilí, které by se daly rozdělit do tří stupňů.“¹⁶

- **Fáze 1: Stupňování napětí**

Jedná se o fázi, kdy žena pocítí, že ve vztahu panuje velmi napjatá a velmi negativní atmosféra. Partneři se neustále hádají, přičemž muž začne slovně napadat ženu, protože se cítí být vyprovokován. Žena se snaží do budoucna být opatrnější a jednoduše se svému muži vyhýbá, aby tak zabránila zbytečným hádkám a konfliktům. Nechce, aby došlo k další explozi ze strany muže, a proto se snaží být milejší a hodnější a dělá všechno proto, aby se celá situace odehrávala v klidu.

Jinak se chovají ženy, které už mají zkušenost s těmito cykly explozí. „Ze zkušeností vědí, že se násilné chování ze strany jejich partnera opakovat bude, bez ohledu na to, jak moc se snažily zachovat klid a chladnou hlavu. Někdy se dokonce stává, že pokud žena toto „vysoké napětí“ vycítí a ví, že brzy přijde katastrofa, snaží se to nějakým způsobem dokonce sama vyprovokovat.“¹⁷ Touží celou věc urychlit a mít to, co nejdříve za sebou. Je pro ni velmi důležité, aby se exploze agrese odehrála v soukromí. Podvědomě si žena myslí, že má nad situací aspoň minimální kontrolu a cítí se být připravená, což je velmi podstatné pro psychický klid.

- **Fáze 2: Exploze**

První fáze může trvat poměrně dlouho, každopádně téměř vždy vyvrcholí tím, že muž nechá své agresi volný průběh. Žena tuto situaci nedokáže odhadnout, nemá tušení, kdy se to stane a jak dlouho to bude trvat. Zase se přesvědčí o tom, že nemá žádnou kontrolu nad jednáním partnera.

¹⁶ Ibid., s. 64

¹⁷ Ibid., s. 64

„Bezprostřední reakce na kontakt s násilným chováním jsou u různých typů povah různé. Některé z žen utrpí emocionální kolaps, který trvá několik hodin, v některých případech dokonce i několik dnů. Jsou velmi deprimované, nešťastné, zoufalé a situaci, ve které se nachází, shledávají jako bezvýchodnou a beznadějnou. Celé toto duševní rozpoložení napomáhá k tomu, že se žena cítí velmi slabá a není schopna protireakce. Nemá sílu tuto situaci řešit.“¹⁸

Jsou ženy, které jednájí jinak. Některé okamžitě nebezpečné místo opustí, aby našly úkryt u rodiny nebo přátel, některé neváhají a obrací se na policii, jiné se brání tím, že muži rány oplácí.

- **Fáze 3: Líbánky**

Druhá fáze, fyzické exploze, trvá relativně krátce. Potom začíná tzv. fáze „líbánek“, což znamená, že se muž začne omlouvat, nosit manželce květiny, dárky, zahrnuje ji přehnanou něhou. Tato fáze je vnímána nejen muži, ale i ženami, za velmi nadějnou až romantickou.

„Mnoho mužů má z toho, jak se zachovali, skutečné výčitky svědomí a někteří si opravdu ze srdce přejí vrátit čas. Dávají najevo, že je jim to líto, a snaží se ženě dokázat, že se z této situace ponaučili. Není jejich cílem ženu opustit, natož aby ona opustila je, proto se po každém takovém výstupu snaží udělat cokoli, aby jim jejich partnerka vše odpustila a aby se opět usmířili.“¹⁹ To je důvodem, že partner nosí květiny a dárčky. Dokonce se občas stává, že se manžel začne starat o domácnost, pomáhat s dětmi a hrát si na „dokonalého manžela.“

Tuto fázi charakterizuje neustálé omlouvání partnera a sliby, že už se to nikdy nestane, někteří manželé jsou dokonce ochotni vyhledat profesionální pomoc, a začnou se léčit.

Fáze líbánek přináší ženám velké odlehčení a uklidnění. Hned po útoku je totiž téměř každá žena pevně rozhodnuta, že od manžela odejde. Jestli to nakonec opravdu udělá, stane se to právě v těchto momentech. Pokud se tak nestane, ženy polevují ve svém přesvědčení opustit svého partnera na základě jejich omlouvání a slibování lepších zítřků. Žena je přesvědčená o tom, že je muž schopen se změnit, že ještě existuje naděje na šťastný a harmonický vztah.

¹⁸ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven. Žena v domácím násilí*, Computer Press, a.s., Brno, 2008, s. 65

¹⁹ Ibid., s. 65

Bohužel ale většinou přijde hluboké zklamání, protože dříve nebo později se bude celý násilný cyklus opakovat. Po fázi omluv a slibů se pachatel snaží část viny připsat své partnerce. Výčitky a verbální útoky vedou k fázi jedna. „Doma panuje velmi napjatá atmosféra, nálada se rovná bodu mrazu, agrese stoupá a dříve nebo později dojde k brutálnímu vyhocení celé situace – načež navazuje již důvěrně známý kolotoč otřesů, beznadějí, psychických kolapsů, pochybností a pak opět nových nadějí...“²⁰

Tak tedy „v první fázi se žena chová méně podrobně, dokonce odmítavě, muž se tím cítí znejistěn a zároveň je tento pocit pro něho nepřijatelný. Násilné chování se objevuje ve chvíli, kdy se cítí muž vůči ženě zvláště oslaben, muži přináší pocit obnovení rovnováhy a žena toto hledisko do jisté míry přijímá. Usmíření, které ukončuje tuto druhou fázi, přináší období dočasné harmonie a štěstí, někdy se mluví o období líbánek. Opakování vytvářejí nebezpečný cyklus chování, v němž násilí působí paradoxně jako prostředek dočasného sblížení a upevnění partnerství.“²¹

Na pravidelnost tohoto cyklu se nemůžeme ovšem vždy spoléhat. Jsou muži, kteří svoji partnerku zbíjí jen tak, bez důvodu. Nepředchází tomu žádná fáze napětí a potom nenásleduje žádná fáze omluv, slibů a láskyplného chování. Ne u všech žen, které se potýkají s domácím násilím, se spirála násilí vyskytuje.

²⁰ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven. Žena v domácím násilí*, Computer Press, a.s., Brno, 2008, s. 65

²¹ GJURIČOVÁ, Š., KOCOURKOVÁ, J., KOUTEK, J. *Podoby násilí v rodině*. Vyšehrad, Praha, 2000, s. 79

3 LEGISLATIVNÍ ÚPRAVY VE VĚCI DOMÁCIHO NÁSILÍ

Jak již bylo v úvodních kapitolách naznačeno, domácí násilí je závažným patologickým jevem, který se vyskytuje v různých vrstvách společnosti, bez ohledu na socioekonomické faktory, pohlaví či věk. Nejde však o problém, který by byl právně zcela neřešitelný. V další části bych zmínila ustanovení právních norem, která s daným tématem souvisejí a lze jich vhodně využít.

Dne 14.března 2006 byl přijat zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Tento zákon umožnil od 1.1.2007 vykázaní pachatele domácího násilí ze společně obývaného bytu či domu na dobu 10 dní. Předběžným opatřením je možné požádat o prodloužení této doby a to maximálně na dobu jednoho roku. Zároveň tento zákon počítal se zřízením tzv.intervenčních center. Vzhledem k následným změnám a novelizacím zákonů byla většina částí tohoto zákona zrušena.

Zmíněný zákon přinesl zejména novou právní úpravu postupu v případě domácího násilí a to u *zákona č. 283/1991 Sb. o Policii České republiky, zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád a zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách*

Vzhledem k účinnosti a novelizacím zmíněných zákonů je postup v případě domácího násilí upraven těmito zákony, které upravují povinnosti a oprávnění od samotného vykázaní Policií ČR, přes činnost Intervenčních center až po rozhodnutí soudu o předběžném opatření. Taktéž mezi výčet zákonů v souvislosti s řešením domácího násilí patří trestněprávní zákony.

3.1 Zákony vymezující činnost Policie ČR

V jednotlivých částech o zákonů vymezujících činnost Policie ČR chci uvést souvislost při postupu řešení případů domácího násilí. Policistům provedením vykázaní nekončí povinnosti se nadále věcí zabývat, ale mimo spisového materiálu k provedení vykázaní se zvláště zabývají i událostí v trestněprávní rovině a to tak, že jestliže je v daném případě podezření z přečinu jsou zahájeny úkony trestního řízení a je prováděno prověřování dle trestního řádu a trestního zákoníku, nebo je věc kvalifikována jako

podezření z přestupku. V prvním případě je následně násilná osoba trestně stíhaná a ve věci následně rozhoduje soud. V druhém případě je věc oznámena správnímu orgánu, které jsou zřízeny u městských či obecních úřadů, které projednávají daný přestupek.

3.1.1 Zákon o Policii České republiky

č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky ze dne 17.7.2008 ve znění pozdějších předpisů

V případě řešení domácího násilí prostřednictvím oznámení na Policii ČR jako první přichází do styku s ohroženou osobou policisté, kteří na základě vyhodnocení, že se jedná o domácí násilí postupují tak, že ve věci jde o domácí násilí dle § 44 až § 47 zákona č. 273/2008 Sb. o Policii ČR, který je platný od 1.1.2010 a nahradil předchozí zákon č. 283/1991 Sb. o Policii ČR v kterém byl taktéž od 1.1.2007 dáno oprávnění policistům k vykázání násilné osoby na 10 dní. Při vyhodnocení hrozby zvažuje policista zejména předcházející incidenty, jejich intenzitu a počet. V případě předchozích oznamovaných událostí policista využije k ověření informační systémy Policie ČR. Jako další potřebné informace zjišťuje policista míru agrese násilné osoby, vztah násilné osoby k alkoholu nebo k jiným návykovým látkám, tendenci používat zbraně, případně ověřit držení zbraně, ničení, špinění oblečení a rozbíjení předmětů ve vlastnictví ohrožené osoby, silné kontrolování ohrožené osoby a zranitelnost ohrožené osoby. K hodnocení hrozby používají policisté metodu SARA DN, kdy popis metody je přílohou této práce a taktéž v příloze práce je tiskopis Policie ČR na vyhodnocení incidentu metodou SARA DN. Samotné znění § 44 odstavce 1 stanoví, kdy se jedná o domácí násilí, kdy kladně hodnotím obecnost znění tohoto odstavce, zde je především na policistovi, aby míru rizika dalšího incidentu zhodnotil sám. Aniž by byl svázán splněním většího množství podmínek jednání a tím odůvodněnosti vykázat.

Samotné uvedení §§ znění zákona o Policii ČR č. 273/2008 Sb. je dostatečně srozumitelné a vysvětlující postup policistů, kdy v § 44 zákona o PČR je uvedena charakteristika jednání, které lze označit za domácí násilí a stanovený postup při vykázání, dále v § 45 jsou uvedeny povinnosti a práva vykázané osoby, v § 46 poučení vykázané osoby a v § 47 další povinnosti policistů plynoucí z provedení vykázání.

§ 44 - (1) *Lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku*

proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn vykázat tuto osobu z bytu nebo domu společného obývaného s útokem ohroženou osobou (dále jen „společné obydlí“), jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí společného obydlí. Policista je oprávněn tuto osobu vykázat i v její nepřítomnosti.

(2) Vykázání trvá po dobu 10 dnů ode dne jeho provedení. Tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby. Podáním návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu¹ v průběhu vykázání se doba vykázání prodlužuje do dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tomto návrhu.

(3) Vykázání oznámí policista ústně vykázané i ohrožené osobě a vyhotoví potvrzení o vykázání, které jim předá proti podpisu. Součástí potvrzení o vykázání je vymezení prostoru, na který se vykázání vztahuje, uvedení totožnosti ohrožené a vykázané osoby, poučení o právech a povinnostech vykázané osoby a adresa útvaru policie, u kterého si může vyzvednout kopii úředního záznamu o vykázání. Odmítne-li ohrožená nebo vykázaná osoba potvrzení o vykázání převzít nebo odmítne-li písemně potvrdit jeho převzetí, policista tuto skutečnost uvede v úředním záznamu.

(4) Není-li vykázaná osoba vykázání přítomna, poučení o jejích právech a povinnostech v souvislosti s vykázáním jí policista poskytne při prvním kontaktu. Je-li to možné, policista této osobě předá potvrzení o vykázání, v opačném případě ji poučí o možnosti převzít potvrzení o vykázání a kopii úředního záznamu o vykázání u příslušného útvaru policie, součástí poučení je i údaj o adrese tohoto útvaru.

(5) Nesouhlasí-li vykázaná osoba s vykázáním, může proti němu podat námitky, které policista uvede v potvrzení o vykázání. Policista námitky předá bez zbytečného odkladu krajskému ředitelství příslušnému podle místa vykázání (dále jen „příslušné krajské ředitelství“). Vykázaná osoba může dále do 3 dnů ode dne převzetí potvrzení o vykázání podat příslušnému krajskému ředitelství námitky písemně. Lhůta pro podání námitek počíná běžet dnem následujícím po dni, kdy došlo k převzetí potvrzení o vykázání a je

(6) Shledá-li příslušné krajské ředitelství, že podmínky pro vykázání nebyly splněny, vykázání ukončí a o této skutečnosti vyrozumí ohroženou a vykázanou osobu bez zbytečného odkladu.

§ 45 - (1) Vykázaná osoba je povinna

- a) opustit neprodleně prostor vymezený policistou v potvrzení o vykázání,
- b) zdržet se vstupu do prostoru podle písmene a),

- c) zdržet se styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou,
- d) vydat policistovi na jeho výzvu všechny klíče od společného obydlí, které drží.

Policista vykázanou osobu poučí o následcích neuposlechnutí výzvy podle písmene d)

(2) Vykázaná osoba má právo

- a) vzít si ze společného obydlí věci sloužící jeho osobní potřebě, osobní cennosti a osobní doklady před splněním povinnosti podle odstavce 1 písm. a),
- b) vzít si v průběhu vykázaní ze společného obydlí věci podle písmene a) a věci nezbytné pro její podnikání nebo pro výkon povolání; právo lze uplatnit jedenkrát a pouze v přítomnosti policisty, policista výkonu tohoto práva ohroženou osobu předem informuje,
- c) ověřovat provedení vykázaní zejména na čísle tísňového volání 158,
- d) vyzvednout si kopii úředního záznamu o vykázaní u příslušného útvaru policie.

(3) policista poskytne vykázané osobě bez zbytečného odkladu informace o možnostech jejího dalšího ubytování a v souvislosti s tím nezbytnou součinnost. Od této osoby dále vyžádá adresu pro doručování.

§ 46 - Policista poučí ohroženou osobu o

- a) možnosti podání návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu,
- b) možnosti využití psychologických, sociálních nebo jiných služeb v oblasti pomoci obětem domácího násilí a
- c) následcích vyplývajících z uvedení vědomě nepravdivých údajů, k nimž policista při vykázaní přihlíží.

§ 47 - (1) Územní rozsah prostoru, na který se vykázaní vztahuje, určí policista podle míry požadavku účinné preventivní ochrany osoby ohrožené útokem. Je-li v důsledku vykázaní ohrožen provoz objektu nebo znemožněn výkon zaměstnání vykázané osoby, policista o této skutečnosti bezodkladně vyrozumí provozovatele objektu nebo zaměstnavatele vykázané osoby za účelem přijetí potřebných opatření.

(2) Při provádění úkonů souvisejících s vykázaním policista zajistí přítomnost nezúčastněné osoby; to neplatí, hrozí-li nebezpečí z prodlení.

(3) Do 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí zašle policista kopii úředního záznamu o vykázaní příslušnému intervenčnímu centru a soudu, který je příslušný k rozhodnutí o návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu. Pokud ve společném obydlí žije nezletilá osoba, zašle kopii úředního záznamu o vykázaní

(4) Policista ve lhůtě 3 dnů od vykázaní provede kontrolu, zda vykázaná osoba dodržuje povinnosti vyplývající z vykázaní.

(5) O provedených úkonech a opatřeních sepíše policista úřední záznam.²²

3.1.2 Trestní zákoník

č. 40/2009 Sb. ze dne 8.1.2009 trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb. trestního zákoníku, s účinností 1.1.2010 nahradil z.č. 140/1961 Sb. trestní zákon.

Samotné vykázaní je prováděno nezávazně na způsobu řešení události v trestní rovině, kdy na základě jednání podezřelého jsou zahájeny úkony trestního řízení pro podezření z některého trestného činu dle trestního zákoníku č. 40/2009 Sb., nebo taktéž může být věc kvalifikována jako přestupek dle zákona o přestupcích č. 200/1990 Sb.. Například i v případě, kdy násilná osoba je umístěna z důvodu spáchání přečinu do věznice na základě vazebních důvodů, tak je nutné provést vykázaní násilné osoby a to z důvodu, že u násilné osoby může být ukončena vazba a mohla by se vrátit do společného bydlí s ohroženou osobou.

Jako příklad trestného činu, který řešil zpravidla domácí násilí před oprávněním osobu násilnou vykázat, je přečin týrání osoby žijící ve společném obydlí dle § 199 tr.zákoníku, dříve 215a § trestního zákona.

Pro názornost k jakému skutku musí dojít, aby se svým jednáním násilná osoba dopustila trestného činu cituji z trestního zákona konkrétní § znění trestných činů.

§ 199 - Týrání osoby žijící ve společném obydlí

Kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta

Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,
spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvláště surovým nebo trýznivým způsobem,
způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,
spáchá-li takový čin nejméně na dvou osobách, nebo
páchá-li takový čin po delší dobu

²² Pracovní pomůcka Policie ČR, Zákon č. 273/2008 o Policii České republiky, Tiskárna Ministerstva vnitra Praha 2008, s. 40-45

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1

- a) těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob, nebo,
- b) smrt²³

§ 146 - Ublížení na zdraví

(1) kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

(2) odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

- a) na těhotné ženě,
- b) na dítěti mladším patnácti let,
- c) na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti,
- d) na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví, nebo na jiném, který plní svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu povinností podle zákona, nebo
- e) na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví.

(4) Odnětím svobody na pět až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.²⁴

Uvedené trestné činy jsou citovány pro názornost, kdy jednání násilné osoby by mohlo naplňovat i další trestné činy jako je útisk, vydírání, znásilnění, omezování osobní svobody.

V souvislosti s rozhodnutím soudu o předběžném opatření zákazu vstupu do společného obydlí a kontaktování ohrožené osoby lze v případě porušení této povinnosti

²³ Pracovní pomůcka Policie ČR, zákon č. 40/2009 trestní zákoník, Tiskárna Ministerstva vnitra, Praha 2009, s.77

²⁴ Ibid, s. 53

trestně stíhat násilnou osobu a to z důvodu přečinu **Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 trestního zákoníku** ve kterém je pro takovéto případy stanoveno

(1) kdo maří nebo podstatně ztěžuje výkon rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci tím, že

a) vykonává činnost, která mu byla takovým rozhodnutím zakázána nebo pro kterou mu bylo odňato příslušné oprávnění podle jiného právního předpisu,

(2) Stejně bude potrestán, kdo se dopustí závažného nebo opakovaného jednání, aby zmařil vykázání provedené podle jiného právního předpisu nebo rozhodnutí o předběžném opatření soudu, kterým se ukládá povinnost dočasně opustit společné obydlí a jeho bezprostřední okolí a zdržet se vstupu do něj nebo povinnost zdržet se styku s navrhovatelem a navazování kontaktů s ním.²⁵

3.1.3 Zákon o přestupcích

č. 200/1990 Sb. o přestupcích ze dne 17.5.1990 ve znění pozdějších předpisů

V některých případech nejsou zjištěny takové skutečnosti na základě kterých by bylo dáno podezření, že se násilná osoba dopustila trestného činu a přestože je věc vyhodnocena jako domácí násilí a násilná osoba je vykázána, tak samotný skutek je kvalifikován jako přestupek proti občanskému soužití dle zákona o přestupcích ve kterém je stanoveno

§ 49 Přestupek proti občanskému soužití

(1) Přestupku se dopustí ten, kdo

- a) jinému ublíží na cti tím, že ho urazí nebo vydá v posměch
- b) jinému z nedbalosti ublíží na zdraví
- c) úmyslně naruší občanské soužití vyhrožováním, újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obviněním z přestupku, schválnostmi nebo jiným hrubým jednáním.²⁶

²⁵ Ibid, s. 135

²⁶ Pracovní pomůcka Policie České republiky, Zákon č. 200/1990 Sb. o přestupcích, Tiskárna Ministerstva vnitra, Praha 2006, s. 53

3.2 Zákon o sociálních službách

zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů

Doplněním zákona o sociálních službách o § 60a Intervenční centra s účinností od 1.1.2007 došlo v rámci jednotlivých krajů České republiky ke zřízení Intervenčních center, které mají pomáhat ohroženým osobám a mají v tomto § stanoven popis poskytované činnosti

§ 60a Intervenční centra - (1) Na základě rozhodnutí o vykázaní ze společného obydlí nebo zákazu vstupu do něj vydaného podle zvláštního předpisu 26) je osobě ohrožené násilným chováním vykázané osoby nabídnuta pomoc nejpozději do 48 hodin od doručení opisu tohoto rozhodnutí intervenčnímu centru. Pomoc intervenčního centra může být poskytnuta rovněž na základě žádosti osoby ohrožené násilným chováním jiné osoby obývající s ní společné obydlí nebo i bez takového podnětu, a to bezodkladně poté, co se intervenční centrum o ohrožení osoby násilným chováním dozví. Sociální služby v intervenčním centru jsou poskytovány jako ambulantní, terénní nebo pobytové.

(2) Služba podle odstavce 1 obsahuje tyto základní činnosti

- a) sociálně terapeutické činnosti,
- b) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

(3) Služba podle odstavce 1 poskytována formou pobytových služeb obsahuje vedle základních činností uvedených v odstavci 2 tyto základní činnosti:

- a) poskytnutí ubytování,
- b) poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy.

(4) Součástí služby je zajištění spolupráce a vzájemné informovanosti mezi intervenčními centry, poskytovateli jiných sociálních služeb, orgány sociálně-právní ochrany dětí, obcemi, útvary Policie České republiky a obecní policií, jakož i ostatními orgány veřejné správy.²⁷

3.3 Občanský soudní řád

zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád ve znění pozdějších předpisů

²⁷ Sbírka zákonů ČR č. 29/2007 ze dne 20. února 2007, Ministerstvo vnitra, Praha, s. 222

Na základě kontaktování ohrožené osoby pracovníky Intervenčního centra je ohroženým osobám poskytnuta pomoc při řešení situace, i postupu při podání návrhu na vydání předběžného opatření, který je ohroženým osobám i zpracován.

Předběžné opatření dle § 76 b - (1) Je-li jednáním účastníka, proti kterému návrh směřuje, vážným způsobem ohrožen život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost navrhovatele, může předseda senátu předběžným opatřením uložit účastníku, proti kterému návrh směřuje, zejména aby

- a) dočasně opustil byt nebo dům společně obývaný s navrhovatelem (dále jen „společné obydlí“) jehož i jeho bezprostřední okolí, nebo do něj nevstupoval,
- b) se zdržel setkávání s navrhovatelem a navazování kontaktů s ním.

(2) Výjimky vyplývající z plnění povinností uložených předběžným opatřením účastníku, proti kterému návrh směřuje, stanoví soud, a to s přihlédnutím k jeho oprávněným zájmům.

(3) Předběžné opatření podle odstavce 1 trvá jeden měsíc od jeho vykonatelnosti. Předcházel-li rozhodnutí o návrhu na předběžné opatření podle odstavce 1 rozhodnutí Policie České republiky podle zvláštního právního předpisu, počíná tato lhůta dnem následujícím po dni, v němž uplynula lhůta stanovená v tomto zvláštním právním předpise. V případě podání návrhu na prodloužení předběžného opatření podle odstavce 4, končí lhůta dříve, než soud o takovém prodloužení rozhodne.

(4) Bylo-li pře uplynutím doby uvedené v odstavci 3 zahájeno řízení ve věci samé, může předseda senátu na návrh navrhovatele rozhodnout o prodloužení doby trvání předběžného opatření; vezme při tom v úvahu trvání stavu ohrožení navrhovatele podle odstavce 1, obsah a důvody podaného návrhu na zahájení řízení ve věci samé, majetkové či jiné poměry účastníků včetně vlastnických a jiných vztahů ke společnému obydlí, na které se vztahuje předběžné opatření, a další rozhodné okolnosti. Předběžné opatření však zanikne nejpozději uplynutím doby jednoho roku od okamžiku jeho nařízení.

(5) Rozhodnutí o návrhu předběžného opatření podle odstavce 1 není podmíněno předchozím rozhodnutím Policie České republiky podle zvláštního předpisu.

§ 273 b - Výkon rozhodnutí o vykazání ze společného obydlí a nenavazování kontaktů oprávněným

(1) Nařídí-li soud předběžným opatřením, aby povinný dočasně opustil společné obydlí, jakož i jeho bezprostřední okolí, nebo aby se zdržel setkávání s osobou, kterou

soud v usnesení označil, a nenavazoval kontakty s ní (§ 76 b), zajistí také bezodkladný výkon tohoto rozhodnutí.

(2) Výkon rozhodnutí se provede tak, že soud v součinnosti s příslušnými státními orgány vykáže povinného ze společného obydlí, odebere mu všechny klíče od společného obydlí, které povinný drží, a popřípadě mu zakáže setkávat se s označenou osobou nebo ji jinak kontaktovat. Soud zároveň poskytne povinnému příležitost, aby si bezprostředně při výkonu rozhodnutí vyzvedl ze společného obydlí své osobní cennosti a dokumenty, jakož i věci, které slouží jeho osobní potřebě; během trvání předběžného opatření podle § 76b pak povinnému umožní vyzvednout si věci nezbytné k výkonu jeho podnikatelské činnosti nebo výkonu povolání.

(3) Není-li povinný při výkonu rozhodnutí přítomen, poskytne mu soud na jeho žádost během lhůty uvedené v § 76b odst. 4 příležitost, aby si ze společného obydlí vyzvedl věci uvedené v odstavci 2. O tomto právu soud povinného vyrozumí oznámením zanechaným na dveřích společného obydlí.

(4) Příslušným k výkonu rozhodnutí uvedeného v odstavci 1 je soud, který nařídil předběžné opatření.²⁸

²⁸ www.zakony-online.cz/?s22=all [15.3.2011]

4 VÝVOJ DOMÁCIHO NÁSILÍ

V krátké kapitole bych se chtěla zmínit o vývoji domácího násilí, kdy statisticky je vyhodnocováno až období od roku 2004 do současné doby a to z důvodu, že v polovině roku 2004 nabyla účinnost novela trestního zákona, kde byla zapracována nová skutková podstata trestného činu Týrání osoby žijící ve společném bytě nebo domě nebo osoby blízké dle § 215a tr.zákona, kdy tento trestný čin měl postihovat násilné osoby. Až od 1.1.2007 novelou zákona o Policii ČR č. 283/1991 Sb. byla do zákona o Policii ČR zapracováno oprávnění Policie ČR k vykázání násilné osoby.

Pachatelé trestného činu podle ustanovení § 215a trestního zákona Týrání osoby žijící ve společném bytě nebo domě nebo osoby blízké jsou statisticky evidováni od 1.6.2004, kdy nabyla účinnost novela trestního zákona upravující trestnost domácího násilí. Za prvních sedm měsíců účinnosti novely byl odsouzen jeden pachatel tohoto trestného činu. V roce 2005 bylo za tento trestný čin odsouzeno 134 osob, za rok 2006 to bylo 256 osob a v roce 2007 to bylo 291 pachatelů. V roce 2005 bylo za uvedený trestný čin odsouzeno 131 mužů, v roce 2006 pak 250 mužů a v roce 2007 celkem 283 mužů. Procentuelně vyjádřeno je to v roce 2005 – 97,8 %, 2006 – 97,7 %, 2007 – 97,3 %. Procento žen, pachatelek tohoto trestného činu se pohybuje mezi 2,2, - 2,7 /%. 28)

V následující tabulce je zobrazen počet vykázání Policií ČR v jednotlivých krajích v období v letech 2007 – 2010, tak jak je uvedlo občanské sdružení Bílý kruh bezpečí na webových stránkách.²⁹

	Kraj	rok 2007	rok 2008	rok 2009	Rok 2010
1	Moravskoslezský	213	110	111	108
2	Hlavní město Praha	59	34	48	104
3	Jihomoravský	82	72	82	87
4	Středočeský	79	67	59	64
5	Ústecký	81	87	134	133
6	Jihočeský	50	37	35	84
7	Olomoucký	44	35	43	61
8	Zlínský	49	46	36	81

²⁹ www.domacinasili.cz/cz/redakce/statistiky/vykazani-v-cr-rok-2010-srovnani-2007-2010/r262 [20.4.2011]

9	Plzeňský	16	22	14	27
10	Královéhradecký	34	22	16	44
11	Vysočina	32	26	39	51
12	Pardubický	61	39	44	73
13	Liberecký	30	36	68	62
14	Karlovarský	32	46	49	79
	Celkem	862	679	778	1058

V následující tabulce jsou údaje za jednotlivé měsíce roku 2007 až 2010, kdy z této tabulky nelze vyvodit závěr, že by domácí násilí mělo rostoucí či klesající tendenci. V roce 2007 až 2009 prováděla Policie ČR vykazání podle již neplatného zákona o Policii ČR, kdy při dotazování u policistů obvodního oddělení Policie ČR ve velké Bystřici bylo rozhodování administrativně složitější a taktéž vzhledem k tomu, že šlo o nové oprávnění nebylo tzv. zažité řešení provádění vykazání. Důvod zřejmého nárůstu vykazání v roce 2010 lze vnímat jako důsledek účinnosti nového zákona o Policii ČR č. 273/2008 nebo důsledným proškolením a vyhodnocováním policistů, kteří vykazání provádějí. Vyhodnocení jaký měl vliv nový zákon o Policii ČR účinný od 1.1.2010 lze vyhodnotit až po uplynutí nejméně dalších dvou let. Odhadnout kolik procent tvoří údaje v tabulce, ze skutečného domácího násilí ve smyslu zákona o Policii ČR a jaké část je nadále latentní se dle mého názoru dá zjistit případným průzkumem jen omezeně a to vzhledem k tomu, že domácí násilí bývá převážně skryté, ohroženou osobou dlouhodobě popírané.

Vykazování v ČR – porovnání vývoje v letech ³⁰

Rok	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	celkem	průměr
2007	89	98	68	86	81	61	59	55	68	64	68	65	862	72
2008	64	48	55	54	55	67	69	47	43	64	56	57	679	56
2009	63	78	93	68	76	62	59	59	58	47	51	64	778	65
2010	67	92	128	92	99	89	85	71	71	94	76	95	1058	88

³⁰ www.domacinasili.cz/cz/redakce/statistiky/vykazani-v-cr-rok-2010-srovnani-2007-2010/r262 [20.4.2011]

5 OCHRANA PŘED DOMÁCÍM NÁSILÍM

Citovaná právní úprava v předchozích kapitolách může být pro laika nesrozumitelná a proto v následující kapitole je shrnuto co může ohrožená osoba od jednotlivých orgánů očekávat a taktéž v případě potřeby pomoci na jakou organizaci se může obrátit a jak mu tato může konkrétně pomoci.

5.1 Systém pomoci v České republice

Tři pilíře naděje:

1. policejní zásah, který by měl především okamžitě ukončit páchané násilí a zároveň rozhodnout o dočasném vypovězení útočníka ze společného bytu (nutné dokázat předcházející útoky a předpoklad, že k útoku dojde znovu)

- oprávnění k rozhodnutí má konkrétní policista
- vykázaní potrvá 10 dní

2. podpora ze strany intervenčních center – psychologická, sociální, právní a další potřebná pomoc

3. občanskoprávní řešení situace –

- předběžné opatření, spočívající rovněž ve vykázaní útočníka z bytu
- zákaz návratu do bytu
- zákaz navazování dalších kontaktů (tento zákaz by trval 1 měsíc s možností soudního prodloužení) ³¹

Když je člověk v tíživé situaci, je zcela normální, přirozené a logické vyhledat pomoc profesionála. Bohužel mnoho žen odmítá vyhledat profesionální pomoc. Buďto si myslí, že je jejich povinností vyřešit si své problémy samy, nebo celou tuto věc vnímají jako osobní selhání, slabost nebo nějakou neschopnost.

Jsou ženy, které nevyužijí této možnosti proto, že vlastně neví, co od takového profesionálního poradce mohou očekávat, nebo jestli se mu skutečně dá až do takové míry důvěřovat. Ženy by si měly uvědomit, že „poradna“ znamená v první řadě skutečně „poradna“. Tedy jedná se o místo, kde jim budou poskytnuty rady, informace a odpovědi

³¹ www.donalinka.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=386
[20.4.2011]

na jejich otázky. Cílem této služby není dostat se oběti do soukromí a získat ty nejnaternější pocity, nýbrž zjistit, jak pomoci co nejefektivnějším způsobem a nabídnout především podporu.

Centra a sdružení, která přispívají okamžitou pomocí obětem domácího násilí:

- manželské poradny,
- linky důvěry, linka bezpečí,
- různá krizová centra - dle regionu,
- střediska sociální pomoci

V České republice existuje několik specializovaných center (zpravidla neziskových organizací), kam se mohou oběti domácího násilí obrátit o pomoc, jsou to mimo jiné např.:

- ROSA centrum pro ženy - oběti domácího násilí
- Bílý kruh bezpečí
- ACORUS
- proFEM (projekt AdvoCats for Women)
- Gender Studies, o.p.s.
- Ekologický právní servis, poradna pro ženy v tísní Brno
- Poradna ELPIS Slezské diakonie
- řada azylových domů, Domů pro matky v tísní apod.
- SPONDEA Brno

Při práci s týranými ženami je potřeba týmové práce, spolupráce psychologů, policistů, právníků, lékařů, sociálních pracovníků atd. Je třeba vytvořit ucelený a diferencovaný systém opatření, který by postihl různé podoby a stupně domácího násilí.

Návštěva poraden je smysluplná v případech, kdy ženy zjistí, že se domácí násilí stalo součástí jejich života a ony nevědí, jak dál. Mají smíšené pocity, neví, co mají dělat a co si počít. Mají strach a pocity viny, myslí si, že jsou zodpovědné za celou rodinu, ale na druhé straně si nepřejí nic jiného než žít v klidu a míru. Jsou přesvědčeny, že nikdo je nedokáže pochopit, ani jejich pocity, ani celou situaci, ve které se nachází.

Pro tyto ženy je důležité uvědomit si, že pracovníci v poradnách jsou školení a vědí přesně, jak pomoci, aby se jejich situace zlepšila. Poradenská činnost tohoto typu znamená, že v poradně projdou s obětí všechna možná a přijatelná řešení, budou jí informovat o

jejich právech, alternativách a možnostech. Po návštěvě poradny budou mít ženy větší přehled o situaci a možnostech, budou se cítit silnější a odvážnější jednat, rozhodovat se a určitě se jim vrátí sebevědomí a pocit sebejistoty vůbec.

Pomoc profesionální služby lze využít v telefonické podobě, tuto službu nabízí např. DONA linka, nebo tak, že se osobně dostaví např. poradna ELPIS, Intervenční centra nebo Azylové domy.

Azylové domy sloužící ženám jako obětem domácího násilí jsou jedním z opatření, které pomáhá zmírňovat trauma oběti tím, že alespoň na přechodnou dobu poskytne bezpečné bydlení.³² Těchto služeb mohou oběti využít například tehdy, když se ve vlastním domě necítí bezpečně a nemají nikoho, na koho by se mohly obrátit. S pomocí tohoto specializovaného zařízení lze počítat i v těch případech, kdy už policie vykazala agresora z bytu a zakázala mu přístup na určitou dobu, a oběť se přesto cítí stále ve velkém ohrožení.

Azylové domy jsou zde proto, aby nabídly obětem ochranu, jistotu a podporu.

Mají různou podobu a svůj vlastní řád. Mají k dispozici krizová lůžka, případně krizové byty, které jsou určeny ženám v akutní situaci. „V praxi se osvědčilo, je-li v provozním řádu azylového domu uvedeno, že ubytovaná žena si nepřeje povolit vstup a návštěvu konkrétní osoby, resp. osob. Zpravidla je to partner, který ji ohrožuje, ale může to být i některá z dalších příbuzných osob, která ji v jejím rozhodnutí opustit agresora chce „zviklat“, např. tchýně.“³³

Pracovníci azylového domu jsou pak zodpovědní toto přání respektovat a zajistit tak bezpečnost oběti. Mají také právo a povinnost dokumentovat počet kontaktů a eventuálně charakter incidentů. Není ojedinělým případem, že agresor se s odchodem své oběti velmi těžce smiřuje.

Intervenční centrum může pomoci sehnat tzv. utajené bydlení (násilník se tak nedozví, na jaké adrese se jeho oběť nachází). Pracovnice domu tohoto typu si nejdříve se ženou v krizové situaci domluví schůzku na konkrétním místě, kde si ji vyzvedne a osobně zavede do utajeného bydlení. Stává se, že je toto zařízení momentálně přeplněno, potom pracovnice této instituce pomáhá oběti najít co nejrychleji jinou alternativu bydlení.

³² ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Krizová intervence pro praxi*, Grada Publishing, a.s., Praha, 2004, s. 117

³³ *Ibid.*, s. 117

V azylovém domě mohou ženy vést samostatný a plnohodnotný život a denní řád ustálit tak, jak byly doposud zvyklé. Ženě bude přidělen vlastní pokoj nebo apartmá, kde bude mít i se svými dětmi naprosté soukromí. Za průběh dne je osobně zodpovědná. Přestože bude žena se svými dětmi bydlet v azylovém domě, děti mohou nadále naprosto normálně chodit do školy a ona do práce, tak jako tomu bylo, když ještě bydleli doma.

Všechny ženy v domě jsou „nezávislé jednotky“, které se o sebe samostatně starají, přesto však tvoří společenství. Mohou si se svými spolubydlicemi pomáhat a vzájemně psychicky podporovat, jedna druhé naslouchat a diskutovat.

„Pod křídly azylových domů si mohou ženy pořádně odpočinout a konečně začít zase normálně žít, aniž by se musely permanentně obávat o své zdraví nebo svůj život. Zde mohou najít své útočiště a zůstat tak dlouho, jak jen budou potřebovat.“³⁴ Někdy to všechno trvá několik dnů, někdy týdny a někdy dokonce několik měsíců. Žena má spoustu času promyslet si, zda se vrátí domů nebo si najde nové bydlení.

Během pobytu v azylovém domě mají ženy možnost využít služby profesionálních a vyškolených odborníků, a to z oblasti sociologie, psychologie a pedagogiky. Budou-li potřebovat si o něčem promluvit, mohou se na ně bez váhání obrátit.

Všechna poradenská centra a hnutí zabývající se domácím násilím, by měla zaměřit svou pozornost na primární prevenci násilí mezi partnery. Je zapotřebí apelovat na včasné vyhledání pomoci v raném stádiu rozvoje násilí ve vztahu a domácí násilí.

5.2 Instituce poskytující pomoc obětem domácího násilí

Organizací poskytujících sociální služby v případě domácího násilí je dostatečné množství a to jak s celostátní působností, tak s regionální působností. Jsou zřizovány většinou jako neziskové organizace a to formou příspěvkové organizace, obecně prospěšné společnosti, církevní organizace nebo občanské sdružení, kdy zřizovatelem může být například kraj, statutární město, fyzická osoba. Vzhledem k tomu, že v každém kraji či regionu působí různí poskytovatelé sociálních služeb, tak jako příklad uvádím konkrétní poskytovatele v Olomouci, kde se nachází i Intervenční centrum a taktéž je zde pobočka občanského sdružení Bílého kruhu bezpečí.

³⁴ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven. Žena v domácím násilí*, Computer Press, a.s., Brno, 2008, s. 113

Poskytovatelé sociálních služeb v Olomouci

U poskytovatelů sociálních služeb v Olomouci stručně charakterizují činnost a další praktické informace, tak aby z informací bylo zřejmé, jakou konkrétní pomoc lze od těchto poskytovatelů očekávat a kde je lze možné kontaktovat. Při charakterizování činnosti jsem vycházela z Katalogu poskytovatelů sociálních služeb v Olomouci vydaný v roce 2006 Realizačně-manažerským týmem komunitního plánování sociálních služeb v Olomouci.

- ***Středisko sociální prevence Olomouc***

- zařízení sociálně –právní ochrany dětí poskytující sociální služby dětem ve věku 6 – 18 let

- zařízení poskytuje tyto služby pro děti vyžadující okamžitou pomoc, krizová pomoc, telefonická krizová pomoc, preventivní pobyty, nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, výchovně- rekreační tábory, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi

- uživatelem této služby jsou děti ve věku 6-18 let, na které se zejména zaměřuje sociálně-právní ochrana, např. děti bez přiměřené péče, děti jejichž život nebo příznivý vývoj jsou vážně ohroženy nebo narušeny, děti týrané nebo zneužívané, děti v situaci, kdy jsou závažným způsobem ohrožena jejich základní práva³⁵

Kontaktní údaje

Statut:	Příspěvková organizace Olomouckého kraje
Sídlo:	Na Vozovce 26, 779 00 Olomouc
Statutární zástupce:	Mgr.Simona Dohnalová
Kontakt s veřejností:	Na adrese sídla: Tel.: 585 427 141, 777 102 012 E-mail: ssp@iex.cz, ssp@ssp-ol.cz Internetové stránky: http://www.ssp-ol.cz
Kontaktní osoba:	Mgr.Simona Dohnalová

³⁵ Realizačně-manažerský tým komunitního plánování sociálních služeb v Olomouci, *Katalog poskytovatelů sociálních služeb v Olomouci*, Studio trinity s.r.o., Olomouc, 2006, s. 10

- **Intervenční centrum v Olomouci**

Od 1.1.2007 plní **Středisko sociální prevence Olomouc** také úkoly intervenčního centra. Jedná se o sociální službu osobám, které jsou ohroženy násilným chováním ze strany blízkých osob nebo osob žijících s nimi ve společném bytě nebo domě.

Intervenční centrum poskytuje bezprostřední individuální psychologickou a sociální pomoc osobám ohroženým násilným chováním ambulantní formou. Dále jim zajistí nebo zprostředkuje následnou pomoc zejména v oblasti sociální, lékařské, psychologické a právní. Jedná se např. o zajištění azylového ubytování, peněžní pomoci, specializovaného poradenství, advokátní služby, psychoterapie, dalších terapií apod.³⁶

- **Bílý kruh bezpečí**

- poskytuje pomoc obětem trestné činnosti s prevence kriminality, odbornou , bezplatnou a diskrétní pomoc obětem trestných činů včetně morální podpory blízkých osob, pomáhá lidem, kteří se důvodně obávají, že se stanou obětí trestného činu

- poskytuje služby právní, sociální a psychologické poradenství obětem trestné činnosti, přednášková činnost v rámci prevence páchaní trestné činnosti zejména na rizikových skupinách obyvatelstva – děti, ženy, senioři

- uživatelé služby jsou oběti trestné činnosti, včetně jejich příbuzných, pozůstalí po obětech trestné činnosti, svědci³⁷

Kontaktní údaje

Statut:	Občanské sdružení
Sídlo:	Praha, Duškova 20, 150 00 Pobočka: BKB Olomouc, Kateřinská 8, 772 00
Statutární zástupce:	Mgr. Petra Vitoušová
Kontakt s veřejností:	Na adrese sídla: pobočky Tel:585 423 857, mobil: 732 700 533

³⁶ Informační brožura, *Základní informace o zařízení sociálně-právní ochrany*, Středisko sociální prevence Olomouc, 2006, s. 9

³⁷ Realizačně-manažerský tým komunitního plánování sociálních služeb v Olomouci, *Katalog poskytovatelů sociálních služeb v Olomouci*, Studio trinity s.r.o., Olomouc, 2006, s. 107

	E-mail: bkb-ol@volny.cz Internetové stránky: http://www.bkb.cz
Kontaktní osoba:	Mgr. Drahomír Ševčík

- ***DONA linka***

Jedná se o specializovanou celostátní nonstop telefonickou službu pomáhající osobám ohroženým domácím násilím nebo svědkům domácího násilí. Poskytuje okamžitou odbornou psychologickou, právní a morální podporu a nabízí porozumění a důvěru. Pracuje v nepřetržitém provozu od 11.9.2001. Zřizovatelem tel. linky 2 51 51 13 13 je občanské sdružení Bílý kruh bezpečí.

- ***Charita Olomouc - poradna***

- posláním poradny je pomáhat řešit obtížné životní situace lidem, kteří je nejsou schopni řešit vlastními silami ani za pomoci svého okolí. Poradenské centrum informuje o právní úpravě, ale neřeší problémy právní cestou³⁸

Kontaktní údaje

Zřizovatel a statut:	Charita Olomouc - církevní organizace
Sídlo:	Wurmova 5, 771 11 Olomouc
Statutární zástupce:	Ludmila Gottwaldová, DiS
Kontakt s veřejností:	Wurmova 11, 771 11 Olomouc Provoz: Po:14.00 – 16.00 hod. Čt.: 15.00 – 16.30 hod Tel.585 203 102 E-mail: jana.brezinova@charita.cz Internetové stránky: http://www.olomouc.charita.cz
Kontaktní osoba:	Mgr.Pavla Sudíková Bc.Jana Březinová

³⁸ Ibid, s. 93

- **Domov pro ženy a matky s dětmi statutárního města Olomouc**

- domov je určen pro krátkodobé ubytování ženám matkám s nezletilými dětmi a těhotným ženám starším 18ti let, pokud se ocitnou v mimořádně obtížné životní situaci

- cílem domova je vytvoření zázemí na dobu nezbytně nutnou, aby mohly ženy a matky řešit svou sociální situaci a uspořádat si své životní podmínky ³⁹

Kontaktní údaje

Zřizovatel:	Statutární město Olomouc
Sídlo:	Holečkova 7, 779 00 Olomouc
Kontakt s veřejností:	Na adrese sídla Provozní doba nepřetržitá, příjem klientů 24 hodin Tel.585 413 540 E-mail: domov.mmol@quick.cz Internetové stránky: http://www.olomoucko.cz
Kontaktní osoba:	Mgr.Roman Trčka

- **Poradna pro rodinu Olomouckého kraje**

- poradna pro rodinu poskytuje kvalifikované a bezplatné služby v oblasti rodinného, partnerského a osobního psychologického poradenství, krátké rodinné a osobní psychoterapie, krizové intervence ⁴⁰

Kontaktní údaje

Statut:	Příspěvková organizace Olomouckého kraje
Sídlo:	Žilinská 7, 779 00 Olomouc

³⁹ Realizačně-manažerský tým komunitního plánování sociálních služeb v Olomouci, *Katalog poskytovatelů sociálních služeb v Olomouci*, Studio trinity s.r.o., Olomouc, 2006, s. 112

⁴⁰ Ibid, s. 109

Statutární zástupce:	Mgr.Lubomír Smékal
Kontakt s veřejností:	Na adrese sídla: Tel.: 585 413 540 Fax.: 585419915 E-mail: Olomouc@pprok.cz
Kontaktní osoba:	Mgr.Petr Hroch

Mezi subjekty, kterých se zapojují do pomoci obětem domácího násilí lze obecně zařadit jak azylové domy, intervenční centra v místě, krizová centra v místě, poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy v místě, orgány sociálně právní ochrany dětí v místě, tak i složky integrované záchranné služby jako Policie České republiky, zdravotnická záchranná služby, obecní policie. Domácímu násilí jako společensky negativnímu jevu je věnováno společností dostatečné pozornosti a to i ze strany Policie České republiky, která většinou přichází do styku s ohroženými osobami jako první a záleží jen na ohrožených osobách, zda pomoc vyhledají a mají zájem řešit svoji životní situaci.

ZÁVĚR

Domácí násilí - kdysi tabu, dnes světový fenomén, jenž obsadil horní příčky na pomyslném žebříčku problémů, které současná společnost označuje za závažné. Domácí násilí – kdysi soukromá záležitost, dnes otevřený problém, na který upozorňuje celá řada hnutí a který pomalu míří do jednacích sálů zákonodárců v jednotlivých zemích Evropy. Jejich cílem je především zlepšit postavení obětí a zajistit trestní postih pachatelů domácího násilí.

Domácí násilí je velice obsáhlý problém. Zahrnuje fyzické, psychické, sexuální, ekonomické nebo sociální násilí, ke kterému dochází mezi blízkými osobami – nejčastěji mezi členy společné domácnosti. Postihuje lidi obou pohlaví, různého věku, od dětí po seniory, dále pak se vztahuje na lidi bez ohledu na úroveň sociálního postavení, stupeň vzdělání, ekonomickou situaci, rasu nebo příslušnost k etnickým skupinám. Obětí stejně tak jako pachatelem může být kdokoliv z rodiny. Nejčastějšími oběťmi jsou ženy a děti, ale v poslední době se také mluví o násilí páchaném na mužích. Partnerky své muže spíše psychicky vydírají a týrají, ale mohou se objevit i takové krajní případy, ve kterých je muž obětí fyzického násilí. Muž je představován jako ochránce a živitel rodiny, proto je násilí na mužích často bagatelizováno a působí směšně. Jak už jsem výše zmínila, k největší skupině obětí domácího násilí patří ženy a děti. Každá žena se může setkat s násilím kdekoliv, ať už na ulici, v práci nebo doma, ale většina násilných činů vůči ženám je spáchaná doma. K tomu významný sociolog Giddens dodává, že v moderní společnosti je domov vzhledem k incidenci týrání a zneužívání nejnebezpečnějším místem. Přestože je biologicky potvrzeno, že je žena v submisivní pozici, neznamená to, jak si to někteří špatně interpretují, že se žena muži musí ve všem podřídit a být mu poslušnou. Žena je rovnocenným partnerem, i když je fyzicky slabší a pečuje-li doma o děti, i finančně na partnerovi závislá. Všichni máme právo na svobodný a důstojný život. Toto právo je také velmi často upíráno dětem. Dítě je největším darem manželství. Nemůže být proto považováno za předmět vlastnictví; za něco, k čemu mají dospělí „práva na dítě“. V této oblasti má pouze dítě opravdová práva, a to právo být respektováno jako osoba od chvíle svého početí a právo na plnohodnotný život. V naší společnosti jsou bohužel rodiče, kteří si tohoto daru neváží. S dítětem zacházejí jako s majetkem a vůbec nerespektují jeho důstojnost. Uvědomují si svoji moc a sílu, kterou se neváhají použít vůči bezbrannému dítěti, které představuje vhodný objekt, protože je fyzicky slabší, psychicky a sociálně nezralé a v mnoha ohledech na dospělých závislé.

Ať už je obětí kdokoliv, domácí násilí má vliv na život celé rodiny. Oběť je postižená v oblasti fyzické, psychické i sociální. Má celkově poškozený zdravotní stav, trpí pocity méněcennosti, objevují se deprese, které ji mohou dohnat až k pokusu o sebevraždu. Před veřejností se snaží své problémy ukrýt, všemožným způsobem omlouvá své viditelné známky násilí, což vede k vyhýbání se lidem a následně k izolaci od okolí. U dětí násilí závažně ohrožuje jejich budoucí vývoj, proto je tak důležité včas zareagovat. Oběť potřebuje pomoc, sama danou situaci není schopna řešit. Potřebuje nejen psychologickou, právní a sociální pomoc, ale především podporu příbuzných, přátel, známých a společnosti. Bohužel oběť v mnoha případech sama pomoc nevyhledá. Má strach, je zmatená a hlavně cítí stud. Bojí se, že jí okolí odsoudí, nenajde u lidí pochopení. Týrání muži neochotně vyhledávají pomoc, protože je to pro ně velmi ponižující. Do jisté míry to souvisí s tím, že násilí na mužích nekorresponduje s tradičním pojetím mužské role a to není akceptováno společností. Od mužů se totiž očekává, že budou silní, odvážní, stateční, dokážou se ubránit, jednoduše se předpokládá, že týraný muž je fyzicky zdatnější než žena. Týraná oběť mužského pohlaví muže vyvolat nejistotu, pohoršení nebo údiv v sociálním okolí, ale někdy taky hněv a pohrdání. Všechny oběti by si měly uvědomit, že pokud se o svém trápení někomu svěří, pak už nebudou na všechno samy. Útočiště nemusí hledat pouze u rodiny a přátel, ale ochranná křídla nabízí také profesionální poradny, stačí se na ně jenom s důvěrou obrátit. Pomoc oběti dokážeme všichni. Stačí, když dáme najevo, že násilí netolerujeme i přesto, že se nás přímo netýká. Nebuďme lhostejní vůči lidem potřebujícím pomoc.

Při zahájení mé práce jsem měla pouze obecné povědomí o této problematice, kdy po prostudování a sběru různých dat a informací jsem zjistila, že je tomuto negativnímu společenskému jevu věnována dostatečná pozornost. Zejména ohrožené osoby, které chtějí tento problém řešit, mají možnost vyhledat pomoc různých institucí, kdy současná legislativní úprava je na dostatečné úrovni. Otázkou však zůstává kolik procent takto ohrožených osob má zájem tento problém řešit. Společnost je připravena tento negativní společenský jev řešit, a to prostřednictvím státních tak i neziskových institucí.

LITERATURA:

BUSKOTTE, A. *Z pekla ven. Žena v domácím násilí*, Computer Press, a.s., Brno, 2008, 102 s. ISBN 978-80251-1786-6.

ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P., a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: Příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada Publishing, 2007. 191s. ISBN 978-80-247-2014-2.

ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*, 3 vyd. Praha : Portál 200, 169-171, 173 – 176, 191 – 198 s. ISBN 80-7178-475-3

DUFKOVÁ, I. ZLÁMAL, J. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku oběti : pracovní manuál*. 1 vyd. Praha : Střední policejní škola Ministerstva vnitra v Praze , Středisko pro výchovu k lidským právům a profesní etiku, 2005, 4, 54-55 s.

Důvodová zpráva k zákonu č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, sněmovní tisk č. 828, viz návrh tohoto zákona, pozn.č.33

GJURIČOVÁ, Š. KOCOURKOVÁ, J. KOHOUTEK, J. *Podoby násilí v rodině*. 1 vyd. Praha: Vyšehrad, 200, 79 s. ISBN 80-702141-63

HEWSTONE, M., STROEBE, W. *Sociální psychologie*. 1 vyd. Praha . Portál, 2006 365-366, 375 s. ISBN-80-247-1362-4

HIRIGOYEN, M. *Psychické násilí v rodině a zaměstnání*. Praha: Nakladatelství Academia, 2002. 229s. ISBN 80-20009949

HUČÍN, J., *Co tě nezabije, to tě posílí. Psychologie dnes*, září 2003, roč. 9, č. 9 s. 9-13, ISSN 1211-5886

Informační brožura, *Základní informace o zařízení sociálně-právní ochrany*, Středisko sociální prevence Olomouc, 2006, 11 s.

Jak jednat s oběťmi a pachateli?: příručka pro Policii ČR a městskou policii. 1 vyd. Praha . Profem 2005, 9s

Metodický pokyn ředitele Služby kriminální policie a vyšetřování policejního prezidia České republiky č. 2/2004 ze dne 10.9.2004 Praha : Policejní prezidium ČR, 2004 22 s.

NAKONEČNÝ, M. *Sociální psychologie*. 1 vyd. Praha . Academia, 199, 73 s, ISBN 80-200-0690-7

ŠEDIVÁ, M. VITOUŠOVÁ, P. *Interdisciplinární přístup k řešení případů domácího násilí na komunitní úrovni : model Bílého kruhu bezpečí ověřený pilotním projektem v Ostravě v letech 2003-2004*. Praha : Bílý kruh bezpečí , 2005 1 s.

VÁGNEROVÁ, M. Psychopatologie pro pomáhající profese. 4 vyd. Praha . Portál, 2008, 872 s, ISBN 978-80-7367-414-4

VELIKOVSKÁ, M. *Psychologické a viktimologické aspekty domácího násilí*. Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta, katedra speciální pedagogiky. 2007: Hradec králové, 11 s

VOŇKOVÁ, J. SPOSTOVÁ , I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*, 2 vyd. Praha: Porfem, 2008, 2008 ISBN 978-80-903626-7-3

VYHLÍDALOVÁ, P. Dvě tváře násilníka. Psychologie dnes, červen 2005, roč. 11, č. 6 s. 25-27. ISSN 1212-9607

Pracovní pomůcka Policie České republiky, Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, Tiskárna Ministerstva vnitra, Praha 2009, 453 s.

Pracovní pomůcka Policie České republiky, Zákon č. 200/1990 Sb. o přestupcích, Tiskárna Ministerstva vnitra, Praha 2006, 53 s.

Pracovní pomůcka Policie České republiky, Zákon č. 273/2008 o Policii České republiky, Tiskárna Ministerstva vnitra Praha 2008, 118 s.

PROKOP, M. a kol. *Právní ochrana dětí a domácí násilí*. 2 vydání. Brno: Ekologický právní servis, 2000. 83s. ISBN 80-903473-1-2

Realizačně-manažerský tým komunitního plánování sociálních služeb v Olomouci, *Katalog poskytovatelů sociálních služeb v Olomouci*, Studio trinity s.r.o., Olomouc, 2006, 128 s.

Sbírka zákonů ČR č. 29/2007 ze dne 20.února 2007, Ministerstvo vnitra , Praha, 6 s.

ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Krizová intervence pro praxi*, Grada Publishing, a.s., Praha, 2004, 156 s. ISBN 80-247-0586-9

Závazný pokyn policejního prezidenta č. 179/2006 ze dne 27.listopadu 2006, kterým se stanoví postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí. Praha: policejní prezidium České republiky, 2006, 26 s

Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200/2008 ze dne 22.prosince 2008 o provedení vykázaní. Praha : Policejní prezidium České republiky, 2008, 16 s.

Další použité zdroje

Zákon č. 140/1961 Sb. trestní zákon ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 283/1991 Sb. o Policii České republiky ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů

www.bkb.cz - internetové server o.s. Bílý kruh bezpečí

www.domácínásilí.cz – internetový server o domácím násilí

www.donalinka.cz

www.zakony-online.cz

PŘÍLOHY

- 1) Metoda SARA DN - popis vzniku a obsah metody
materiál převzatý z www.donalinka.cz/redaction.php?action
30.3.2011
- 2) Otázky SARA DN - vyhodnocovací tiskopis Policie ČR
- 3) Pracovní pomůcka policistů Policie ČR k postupu při vykázání a hodnocení hrozby
- 4) Případové studie domácího násilí
- 5) Informační letáky informující o domácím násilí

Příjmení a jméno	Dokoupilová Lucie
Katedra	Pedagogická fakulta Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce	Mgr. Tichá Iveta
Rok obhajoby	2011
Název práce	Problematika domácího násilí a ochrana proti domácímu násilí
Název v anglickém jazyce	
Anotace práce	Bakalářská práce pojednává o problematice domácího násilí a možnostech ochrany proti domácímu násilí. Charakterizuje jednotlivé znaky, formy, faktory a fáze domácího násilí. Shrnuje analýzu současné právní úpravy v České republice týkající se této problematiky.
Anotace práce v anglickém jazyce	The bachelor thesis deals with the question of domestic violence and the possibilities of protection against domestic violence. It characterizes individual signs, sorts, factors and stages of domestic violence. It summarizes the analysis of contemporary legal regulations in the Czech Republic concerning this question.
Klíčová slova	domácí násilí, vykázaní násilné osoby
Klíčová v anglickém jazyce	domestic violence, banishment of a violent person
Přílohy vázané v práci	Metoda SARA DN, Otázky SARA DN, Pracovní pomůcka policistů Policie ČR při vykázaní a hodnocení hrozby, Případové studie domácího násilí, Informační letáky informující o domácím násilí
Rozsah práce	47.s., 5 příloh
Jazyk práce	Český

